
*Актуални развития по Общата политика за сигурност и
отбрана на Европейския съюз*

След представянето на Глобалната стратегия за външната политика и политиката за сигурност на Европейския съюз през 2016 г. и в изпълнение на приоритетите за развитие на способностите на ЕС в областта на сигурността и отбраната, заложи в Плана за нейното прилагане, Съюзът предприе редица инициативи в сферата на Общата политика за сигурност и отбрана.

Постоянно структурирано сътрудничество в областта на отбраната

Договорът за ЕС (ДЕС) дава възможност на държавите членки, чиито военни способности отговарят на по-високи критерии и които са поели по-обвързващи ангажименти в областта на отбраната, да създадат Постоянно структурирано сътрудничество в областта на отбраната (ПСС). Следвайки този път, в края на 2017 г., Съветът прие Решение за установяване на ПСС. По своята същност ПСС представлява засилено сътрудничество в областта на отбраната с цел изграждане и използване на съвместни способности чрез участие в многонационални проекти.

Определяйки като изключително важно учредяването на ПСС, България се включи от самото начало в работата по създаването му. В изпълнение на ангажиментите си по ПСС, страната представи свой национален план за повишаването на разходите за отбрана до 2% от БВП, който беше приет от Министерския съвет в началото на 2018 г. Поетите ангажименти по ПСС представляват приложение към националния план и ще бъдат актуализирани ежегодно.

Наред с това България участва в три проекта от т.нар. първа група по ПСС – за подобряване на военната мобилност с водеща нация Холандия; за изграждане на логистични хъбове в подкрепа на операции с водеща нация Германия; и за надграждане на системата за морско наблюдение с водеща нация Гърция. При лансирането на втората група с проекти по ПСС, Министерството на отбраната предложи свой проект, по който страната ни да бъде водеща нация. Проектът „Модулен елемент за бързо развръщане за подводни интервенции“ беше разработен от Военноморските сили и е насочен към придобиването на способности в областта на морската сигурност. Предложението получи подкрепата на част от държавите, членки на ЕС, и беше високо оценено от Европейската агенция по отбрана. Предстои окончателното решение за включването му във втората група проекти по ПСС.

Осигуряването на необходимите ресурси за реализацията на проектите по ПСС ще бъде отговорност на държавите, включени в тях. Предвидена е обаче възможност за съфинансиране на до 30% от стойността на проекта със средства от Европейския фонд за отбрана, при условие че съответният проект отговаря на критериите на Европейската програма за промишлено развитие в областта на отбраната.

План за действие за Европейска отбрана и Европейски фонд за отбрана

Съвместно с Европейската агенция по отбрана Европейската комисия изработи Плана за действие в областта на отбраната. Целта му е да обедини основни елементи на съществуващите политики за сектора на отбраната и сигурността по отношение на вътрешния пазар, индустриалната политика и научните изследвания.

Планът е изграден на основата на три стълба.

Първият стълб е свързан със стартиране на Европейски фонд за отбрана (ЕФО), който се състои от две отделни финансови структури. Първата е насочена към финансиране на изследователски проекти на европейско ниво и се развива чрез Подготвително действие за отбранителни изследвания, с общ бюджет от 90 млн. евро за периода 2017–2019 г. Успешната му реализация ще открие пътя за установяване на Европейска програма за отбранителни изследвания за следващия многогодишен програмен период след 2020 г. с очакван годишен бюджет от 500 млн. евро. Втората финансова структура е в подкрепа на съвместното развитие на отбранителни способности. Предвижда се ЕК да участва с 20% финансиране на съвместни проекти, като останалите необходими средства са инвестиции на държавите членки. Ако проектът е част и от ПСС, ЕК ще участва в него с до 30% от стойността му. Предвижда се в този фонд да бъдат осигурени 13 милиарда евро в периода 2021 – 2027 г.

Вторият стълб касае насърчаване на инвестициите във веригата от доставчици. По него Планът акцентира върху осигуряването на достъп до финансиране на малките и средните предприятия и на нетрадиционните доставчици на технологии с двойна употреба.

Третият стълб цели утвърждаване на общия пазар на отбранителни продукти и услуги. Комисията се ангажира да работи за по-стриктното и ефективно прилагане на директивите за доставките за отбрана и сигурност и за трансферите в ЕС.

Военна мобилност

Въпросът за премахване на пречките пред бързото придвижване на военни сили и средства по суша и море се обсъжда в НАТО и в ЕС. Целта е подобряване на мобилността на военните сили в и извън ЕС, по всички видове транспорт (сухоземен, въздушен и морски) и във всички стратегически направления, за да могат държавите,

членки на ЕС, да действат по-бързо и по-ефективно в контекста на ОПСО, както в националните, така и в многонационалните дейности. Във връзка с това беше изготвен План за действие на ЕС по отношение на това как ще се работи по инициативата занапред с цел премахването на всички съществуващи пречки в тази област. Неговата основна цел е чрез елиминиране на съществуващите процедурни, регулаторни и инфраструктурни препятствия, затрудняващи бързото транспортиране на военни материали, техника и войски през европейските граници да се засили както устойчивостта на ЕС към заплахите за сигурността му, така и свързаността на държавите членки. За изпълнението на проектите в областта на транспортната инфраструктура с двойно предназначение е предвидено и допълнително европейско финансиране в размер на 6,5 млрд. евро в рамките на следващата многогодишна финансова рамка 2021-2027 г.

За да се преодолеят пречките, които възпрепятстват военната мобилност, и да се опростят и стандартизират съответните правила, регламенти и процедури в съответствие с плана за действие и военните изисквания за военна мобилност, участващите държави поеха ангажимент да предприемат действия на национално равнище за изпълнение на инициативата. Първите стъпки, които трябва да бъдат постигнати до края на 2019 г. са: 1) Да бъдат разработени национални планове за военна мобилност и да бъде даден най-висок приоритет за изпълнението им; 2) Да бъде определена единна национална точка за контакт за всички аспекти, свързани с военната мобилност с цел улесняване и ускоряване на комуникацията и процедурите по инициативата; 3) Да бъдат идентифицирани от държавите членки заедно със съответните органи на ЕС и НАТО основните и алтернативните маршрути за доставка по земя, въздух и море на военни превози.

Координиран годишен преглед на отбраната

Пробният цикъл на Координирания годишен преглед на отбраната (КГПО) беше стартиран през есента на 2017 г. и протече в рамките на 1 година. Крайната цел е да бъде осветлена пълната картина на наличните европейски отбранителни способности, да се направи оценка на напредъка на отбранителното сътрудничество по установени критерии, както и да се открият нови области, съдържащи потенциал за съвместна работа.

Прегледът показва, че за следващия пълен цикъл следва да бъдат проучени и определени подходящи показатели, които биха могли да допринесат за осветляване на пълната картина на наличните европейски отбранителни способности в области, където понастоящем държавите, членки на ЕС, не проследяват финансовите си разходи на необходимото ниво и по един и същ начин. Наред с това те трябва да увеличат своето участие в съвместни европейски проекти, като използват по най-добрия начин наскоро стартиралите инициативи, като Постоянно структурирано

сътрудничество в областта на отбраната, Европейски фонд за отбрана, Европейска програма за промишлено развитие в областта на отбраната, с оглед постигане на приетите през 2007 г. нива на колективни разходи за отбрана.

Пълният цикъл на КГПО ще започне през 2019 г. и ще бъде с продължителност от две години.

Развитие на сътрудничеството ЕС - НАТО

След подписването на Съвместната декларация НАТО-ЕС по време на срещата на върха на НАТО във Варшава през юли 2016 г., на най-високо политическо ниво и в двете организации бе приет общ пакет с конкретни предложения /42 мерки/ за изпълнението ѝ. В следствие на предприетите мерки отношенията между двете организации придобиха по-задълбочен и насочен към практически действия характер. Държавите, които едновременно членуват и в двете организации, подкрепят взаимното подпомагане и допълване на способностите, избягването на дублирането на усилия за изграждане на способности и синхронизирането на отбранителното планиране, изхождайки от принципа за единен комплект от сили.

През декември 2017 г. Съветът на ЕС и министрите на външните работи на държавите, членки на НАТО, едновременно приеха нов пакет с допълнителни 32 мерки за сътрудничество между двете организации, с което те станаха общо 74. Новият пакет от мерки очертава ясно общата воля, ангажимент и политическата подкрепа за сътрудничеството между ЕС и НАТО.

През юли 2018 г. по време на Срещата на върха на НАТО в Брюксел бе приета нова съвместна декларация за сътрудничеството между ЕС и НАТО. Тя се основава на целите, регламентирани в предходната декларация от Варшава, и дава нов импулс на сътрудничеството между двете организации в ключови сфери като подобряване на военната мобилност, противодействие на хибридните заплахи, изграждане на способности в партньорите, както и борба с тероризма. В нея е акцентирано, че държавите, членки на ЕС и НАТО, са изправени пред множество променящи се предизвикателства пред сигурността, които налагат сътрудничеството между двете организации да бъде основополагащо.